

Viết "I" hay "Y"

Tác Giả: Trán Vinh

Chúa Nhật, 31 Tháng 1 Năm 2010 18:43

Báo Trá sß 657 ra ngày 07.01.2010 có bài 'Tiáng Vißt ngày nay: Chß và Nghĩa'

Cßa tác giß Qußc Thái đã gây cho tôi nghißu thißn cßm vì tác giß là mßt bßn trß sßng ß hßi ngoßi mà rßt quan tâm tßi vißc gßn giß sß trong sáng cßa tiáng Vißt; hßn nßa lßi còn có tinh thßn chßng chß đß Cßng Sßn đßc tài, đßc đßng rßt cao.

Tôi tán đßng hßu hßt nhßng đßu tác giß Qußc Thái nêu ra trong bài vißt, nhßt là đßn tác giß nhßc nhß cho vài vß cßu từ Cßng sßn 'không có ý thßc': 'Trong công ty tôi có mßt Bác xßa là sĩ quan cao cßp cßa Quân lßc VNCH mà nói vßi tôi rßng 'hßi gißi phóng vô, sau đó Bác đi hßc tßp cßi tßo, đßt nßc mình nghèo và lßc hßu, bây giß đßi mßi và phát trißn rßt nghißu so vßi thßi VNCH và lúc mßi gißi phóng'. Tôi hßi Bác, ai là gißi phóng? Tßi sao Bác gßi kß thù mà mßt thßi Bác tßng cßm sßng chßng sß xâm lăng cßa hß và bßo vß mißn Nam là gißi phóng, hß gißi phóng Bác và nhân dân mißn Nam à? Và tßi sao Bác lßi nói rßng Bác 'đßi hßc tßp cßi tßo', nhß vßy Bác tß cho rßng lý tßng Qußc gia cßa Bác khi xßa là sai hay sao? Vßy tßi sao Bác hißn đißn nß xß sß này đß làm gì?'

Chß có mßt đßu tôi xin tác giß Qußc Thái xem xét lßi. Đó là vißc tác giß khßng đßnh rßng 'CS hay vißt I thay cho Y, ví dß: mß, thì hß vißt là mß, kß thì hß vißt là kß, v.v. và Y thì lßi thay cho I, ví dß nhß sß quan, nhßc sß, bác sß. Lßi vißt này tôi thßy rßt nghißu trên báo cßa ngßng i Vißt hßi ngoßi'.

Thißn nghĩ đây không còn phßi là vßn đß Qußc - Cßng nßa mà là mßt vßn đß thußc lãnh vßc cßa môn ngß hßc.

Đß có bißt bao nhiêu ngßng i thßc mßc, tß hßi vißt I hay Y trong chính tß chß qußc ngß, cách nào đßng? Có quy tßc gì không? Xßa nay, trong tß đßi nß cũng nhß trên các sách vß báo chí rõ ràng đã có chuyßn vißt bßt nhßt hai chß này; còn trong đßi thßng đã tßng xßy ra bißt bao nhiêu cußc cãi vã, thißu đßu 'thßng cßng tay hß cßng chân' vßi nhau chß vì vißt I hay vißt Y mà ra!

Do đó, đßng nhß tßt cß nhßng ai quan tâm tßi chß qußc ngß đßu mong ßc các nhà chuyên môn vß ngß hßc nghißn cßu và thßng nhßt vßi nhau vß cách vißt chính tß tiáng Vißt, trßc khi nhà nßc, hßc đßng, các nhà làm tß đßi nß và các cß quan truyßn thông làm phßn vißc cßa hß

Viết "I" hay "Y"

Tác Giả: Tr&n Vinh

Chúa Nhật, 31 Tháng 1 Năm 2010 18:43

đ s m hoàn t t vi c đ nh chu n hoá cách vi t chính t ti ng Vi t, trong đó cách vi t hai ch I và Y n i b t lên.

Hôm nay, nhân đ c bài vi t trên báo Tr c a tác gi Qu c Thái, tôi nh i tr c đây trên M c S u Kh o c a Vietcatholic News, tôi đã đ c đ c m t bài vi t c a Linh m c Nguy n Ng c Hu nh, CssR, cũng bàn v ch nghĩa, và v cách vi t ch I và Y.

M c dù không chuyên môn v ng h c, ch là m t trong muôn vàn ng i quan tâm t i vi c th ng nh t chính t Vi t ng và mu n h c h i thêm v i các nhà chuyên môn, tôi đã m o mu i đúc k t ý ki n c a các v đó thành m t bài ng n nêu lên lí do và quy t c cho vi c th ng nh t cách vi t hai ch I và Y trong ch qu c ng .

1. K thu t hay kĩ thu t, tu s hay tu sĩ?

Lm.Nguy n Ng c Hu nh cho là vi t cách nào cũng đ c vì đ c lên nghe gi ng nhau c , linh m c nói thêm: n u vi t t t c b ng ch I thì ‘g n’ h n và t t h n cho vi c th ng nh t chính t .

Nói nh Lm. Nguy n Ng c Hu nh thì v n đ v n còn tùy ti n. Có i nên vi t th ng nh t b ng ch I trong tr ng h p này. Vi t I trong tr ng h p này là đúng theo nguyên t c do Alexandre De Rhodes đ a ra t năm 1651: (a) ch I dùng đ ghi nguyên âm c a âm ti t, có th là nguyên âm đ n /i/ hay nguyên âm đôi /iê/ : bí, bi t. (Xin đ c Gs. Đoàn Xuân Kiên. Nói Thêm V Ch I Và Ch Y Trong Chính T Ti ng Vi t. Đ nh H ng s 32, tr.43).

2. Chú ý hay chú í, y h c hay i h c?

Đây là tr ng h p ch I đ ng m t mình, không ph âm đ u, không ph âm cu i, ch ng có bán nguyên âm đ m, ch ng có bán nguyên âm cu i. Lm. Nguy n Ng c Hu nh cho r ng tr ng h p này vi t Y s có ‘th m mĩ h n’, đ ‘t i nghi p’ h n.

Giáo s Đoàn Xuân Kiên cũng nghĩ nh v y. Ông nêu lí do vì có ‘s’ thiên v trong tâm lí ngôn

Viết "I" hay "Y"

Tác Giả: Trán Vinh

Chúa Nhật, 31 Tháng 1 Năm 2010 18:43

---

ng' : “ Trong chính tá hián nay, khi âm /i/ đáng đáu âm tiát thì khi viết có tình hình nác đôi: ý táng, nháng í i. Náu theo đúng nguyên tác (a) cáa De Rhodes thì phái nhát loát viết là I mà thôi. Tuy vậy, trong khi chúng ta viết âm , m ĩ, đáa theo đúng nguyên tác âm vá hác thì sá thiên vá trong tâm lí ngôn ngữ đã đán đán thói quen viết y thá, ý kián, ì ì i.”

Náu tôi không ì m vá thái điám thì vào năm 1983 (không dám chác ì m), Hái nghá các nhà ngữ hác VN (Bác cũng nhá Nam) háp tái Đái hác (Cao Đái)Tây Ninh cũng khuyán cáo tám thái có thá tùy ý viết I hoác Y trong tráng háp chá náy đi mát mình.

3. Quy hay qui, quý hay qui, quá hay quá, quá hay qui, quá hay quĩ, quá hay quá ?

Xin đáng ý ngay vái Lm. Nguyán Ngác Huánh khi ông cho ráng quá là q+uá, nháng báo cái là q+ái thì không chính xác.

Vì trong tiếng Việt, k viết tráng các nguyên âm “i”, “e”, “ê”: ý kián, kén chán, kánh kiáu.

c viết tráng các nguyên âm khác: ca hát, con cá, cô cáu, cúc cung.

q viết tráng bán nguyên âm đám “u”: qua loa, quan tòa, luán quán, loáng quáng.

Lm. Nguyán Ngác Huánh nhán mánh “u” ì đây là bán nguyên âm, vì náu là nguyên âm thì theo nguyên tác ta phái viết “cu”. Thá nháng ông ì i chá tráng viết đáng cá hai cách các chá quy hay qui, quý hay qui, v.v., ì y lí do khi đác lên, viết cách nào, thì nghe cũng giáng nhau cá !

Đang khi đó, giáo sá Đoàn Xuân Kiên cũng nói âm /k/ đáng kí hiáu báng 3 chá cái c, k, q tùy tráng háp. Nháng giáo sá nhán mánh tráng háp chá q đi vái tá háp âm chám môi /ui/. Ông nhán xét trong tiếng Pháp, không bao giá q viết mát mình mà luôn luôn đi kèm vái u cho nên ngáng i ta đá ì m táng quá ì đây chá là phá âm đáu trong tráng háp âm chám môi và sá viết quĩ, quít vì âm /i/ nay là nguyên âm đáng làm phán âm chính cáa âm tiát. Sá thác thì phán chính cáa âm tiát chám môi là /ui/ chá không là /i/, cho nên náu đã viết quyát, quyán thì tái sao

Viết "I" hay "Y"

Tác Giả: Trán Vinh

Chúa Nhật, 31 Tháng 1 Năm 2010 18:43

Viết i viết quí mà không viết quý.

Tóm lại, theo giáo sư Đoàn Xuân Kiên, có nguyên tắc gồm 5 điểm để viết I và Y do Alexandre De Rhodes đưa ra như sau:

Viết Y trong những trường hợp:

1) Khi tiếp hợp âm /iê/ đứng đầu một tiếng.

Thí dụ: yên, yêu, yết.

2) Trong các tiếp hợp âm chún môi /ui/ và /uiê/ (viết là uy, uyê, uya).

Thí dụ: uy, chuyên, khuya, nguy; (do đó đứng riêng nên viết: quy, quý, quí, quí, quí).

3) Sau âm ngấn cã a [trong chính tiếng hiện nay cũng viết bằng chữ /a/ và âm ngấn cã a [tiếng là chữ /â/].

Thí dụ: cay, dầy, đây, mây.

Viết I trong những trường hợp:

4) Khi âm /i/ là nguyên âm, hay là phần âm chính của âm tiết.

Thí dụ: í, bí, chim, hí, kìm, lì, lính, sĩ, tí, vì, vinh.

5) khi âm /i/ là âm cuối, đứng sau phần âm chính ở thể thơ lục bát, để khép âm tiết lại.

Thí dụ: ngài, đối, ngói, cái, hỏi, trai.

Trên đây là câu chuyện của những người quan tâm tới việc thống nhất chính tả tiếng Việt. Song dù các nhà ngữ học có công lao nghiên cứu đâu cũng chẳng thể đem quy định bắt buộc người viết theo nguyên tắc. Hơn nữa trong lãnh vực phong tục tập quán nói chung, lãnh vực

Viết "I" hay "Y"

Tác Giả: Trn Vinh

Chúa Nhật, 31 Tháng 1 Năm 2010 18:43

---

ngôn ngữ nói riêng vñ đã có mọt quy luật, đó là: thói quen là luật. Không dđ gì trong mọt sđ m mọt chiđu mà có thđ thay đđi đđđ c mọt thói quen. Tuy nhiên hãy cđ cđ vđ, hãy cđ hđ c hđi vđi các nhà chuyên môn này. Hi vđ ng mọt ngày không xa, nhà nđđ c, các hđ c đđđ ng, các nhà làm tđ đđđ n và các cđ quan truyđn thông sđ đđđ ng ra lãnh trách nhiđm san đđđ nh, đđđ nh chuđn hóa tiđng Viđt hđu có thđ thđ ng nhđt chính tđ Viđt ngđ, làm cho tiđng Viđt tiđn lên trong sáng và trđđ ng thành. Khi đó mọt hđc sinh, sinh viên khi làm bài thi sđ hđt còn phđi lo âu, nhđ chính chúng tôi đã tđng lo âu trđđ c đđđ, không biđt thđy mình đđng mình viđt yêu quý hay yêu quý, nđđ c Mđ hay nđđ c Mđ, nhà Lí hay nhà Lý, hi sinh hay hy sinh, v.v., nđu không may viđt trái ý thđy có thđ sđ bđ đánh giá là đđ lđng, đđ p đđ thì rđt tai hđi cho kđt quđ thi cđ.

Tđi đđđ, mong rđng tác giđ Quđc Thái và quý đđ c giđ hiđu viđc viđt I hay Y không phđi là vđn đđđ chính trđ, cũng không phđi là chuyđn đđ lđng hay đđ p đđ, mà là chuyđn đđ hđc, chuyđn thđng nhđt chính tđ Viđt ngđ. Muđn thđng nhđt thì phđi đđa trên nhđng nguyên tđc hđp lí, phđi đđđ c Quđc hđi chân chính (đđđ c bđu lên mọt cách dân chđ thđc sđ) chđp thuđn và chính phđ ban hành thành luật. Lúc đó mđi có thđ bđt buđc mđi công dân phđi tuân thđ mọt cách viđt chính tđ duy nhđt đđng.

Hiđn nay tuy đđđu mong đđđ c đđy chđa thành, vđn còn tình trđng tùy tiđn khi viđt hai chđ I và Y, nhđng xin đđđng ai quy kđt cho nhau là hđc theo đđi viđt cđa Viđt Cđng hay là đđ lđng, đđ p đđ khi viđt: nhà Lí, nđđ c Mđ, li rđđu, kĩ nghđ... hay là viđt quý mà không viđt quý, v.v., đđng khi đó vđn viđt đđy, y đđ, ý kiđn (biđt đđ), nhđng đđi viđt y sĩ..., vđn viđt yêu, yên, yđt, nhđng viđt Ngđ Ba Chú Ía, đđa đđđ (xin đđđi)....

Bđi vì viđt nhđ vđy là đđng áp đđđng quy tđc cđa Alexandre De Rhodes đđa ra tđ năm 1651. Quy tđc này rđt hđu lí và có thđ làm căn bđn cho viđc thđng nhđt cách viđt hai chđ I và Y trong chđ quđc ngđ.